

'Daadkracht dichtbij' heet het coalitie-akkoord 2014-2018 van de gemeente Alphen aan den Rijn. Slimme vondst: de daadkracht zal de komende vier jaar meer dan voorheen uit de samenleving moeten komen, en niet alleen in 'doorsneestad' Alphen. 'Ombuigingen' op gemeentelijk niveau - lees: bezuinigingen - zijn onvermijdelijk nu gemeenten een zware last aan sociale taken erbij krijgen. Fusiegemeente Alphen (waarin Boskoop en Rijnwoude zijn opgegaan) bezuinigt 10 miljoen euro, waarvan een miljoen euro op cultuur.

Een van de eerste dingen die het nieuwe centrumrechtse college vorig jaar schraptte, was het nieuw te bouwen Cultuurhuis. Daarin zouden onder meer de bibliotheek, het streek-archief en het kunstcollectief onderdak krijgen. Eromheen waren winkels gepland, maar met het oplopen van de crisis liep de belangstelling van de middenstand terug.

Uit een enquête van 2012 in de toen nog drie gemeenten bleek dat de schouwburg, de bibliotheek, de (commerciële) bioscoop en de muziekschool hoog scoren als culturele voorzieningen, hoewel de voorkeur per gemeente verschilt. Beeldende kunst heeft weinig prioriteit. Meer dan 80 procent van de inwoners vindt het belangrijk dat jongeren, vooral die tussen de 12 en de 18 jaar, in aanraking komen met cultuur. Liefhebbers van popmuziek en klassieke muziek moeten voor concerten de gemeentegrenzen over, maar dat wordt niet ervaren als een tekortkoming.

Hoe staan de culturele instellingen

in Alphen ervoor en wat zien ze op zich afkomen?

b Streekmuziekschool Alphen aan den Rijn

Aantal leerlingen: 1.500

Tonnen inleveren

Piet Brummer, directeur: 'We hebben 8 procent minder leerlingen dan vijf jaar geleden. Dat zal door de crisis komen. Er is een verbreding gaande in het muziekonderwijs: van de muziekscholen naar het reguliere onderwijs. Daarom wordt geïnvesteerd in deskundigheid van leerkrachten op scholen en in onze muziekdocenten; die moeten leren op een basisschool te werken. Ons budget bedraagt 1,1 miljoen euro waarvan we de helft zelf opbrengen via leselden en lokaalverhuur. Landelijk is die verhouding 65 procent subsidie, 35 procent markt. Sinds 2009 staan we wat betreft subsidie op de nullijn, een bezuiniging van 2 à 3 procent. Volgens het collegeakkoord moet één van de 10 miljoen aan bezuinigingen komen van cultuur. Het theater en de muziekschool worden met name genoemd. Stel dat we elk 4 ton moeten inleveren, dan houden wij nog een ton over. Dan wordt het heel zwaar weer.'

b Theater Castellum Twee zalen van 750 en 290 zitplaatsen, drie bioscoopzalen, een café, een restaurant Bereik: 100 duizend personen

Minder programmeren

Marc van Kaam, directeur: 'Sinds 2008, het begin van de crisis, is ons bezoekersaantal met 20 procent gedaald. 2013 liep weer beter, misschien vanwege de slechte lente. Met tweehonderd voorstellingen per jaar bieden we een breed programma van toneel, cabaret, ballet en muziekshows. Op andere dagen vertonen we films, ongeveer dezelfde als van de lokale, commerciële bioscoop. Voor een poppodium of een uitgebreid programma klassieke muziek

hebben we geen budget.

'80 procent van het geld verdienen we zelf op een begroting van 3,1 miljoen. We doen weleens een beroep op een vriendenclub van bedrijven maar dat wordt moeilijker. We krijgen wat geld van regionale fondsen maar dat zit in de nieuwbouw, in de stenen.

'Volgens een onderzoek van de Erasmus Universiteit zijn we een van meest efficiënt werkende theaters van Nederland. In het collegeakkoord worden we expliciet genoemd als instituut waarop gaat worden bezuinigd. Als dit tot gevolg heeft dat we minder kunnen programmeren, betekent dit ook minder inkomsten. Waartoe dit zal leiden? Ik zou het niet weten.'

b Sta-art
Kunstenaarscollectief. Belangenbehartiging, galerie, artshop, ateliers, educatieve activiteiten. Aantal leden: 120

Vier ateliers afstoten

Bestuurslid Jan van Rijn: 'Met ingang van dit jaar verviel 23 van de 27 duizend euro subsidie op een begroting van 53 duizend euro. We moeten daardoor vier van de vijftien ateliers afstoten. Die huren we van de gemeente waarna we ze doorverhuren tegen de kostprijs. Voor sommige ateliers zal de prijs omhoog gaan.

Omdat het Cultuurhuis is afgeblazen, zitten we in een tijdelijk onderkomen.

We hebben dit jaar ook de atelierstages moeten schrappen: jaarlijks liepen dertig scholieren stage bij een kunstenaar voor het vak ckv, cultureel kunstzinnige vorming. De jaarlijkse kunstroute met open ateliers is dit jaar ook afgeblazen: geen geld. Om het financiële gat te vullen, gaan we bedrijven benaderen. Ook willen we onze vriendenkring nieuw leven inblazen en hopen we meer geld uit de kunsten zelf te kunnen genereren.'

b De bibliotheek Rijn en Venen

Leden: een kwart van de bevolking

Meer vrijwilligers

Mirjam in't Hout, directeur: 'De centrale bibliotheek zou met enkele andere culturele instellingen verhuizen naar het nieuwe Cultuurhuis. Met het oog op de voorgenomen verhuizing is het filiaal van de centrale bibliotheek, in een buitenwijk van Alphen, gesloten. Lastig voor de bewoners, zeker voor ouderen en schoolkinderen - het is bijna niet te doen om met een hele klas op de fiets naar de bibliotheek in het centrum te komen. In de wijken rondom het centrum wordt nu gezocht naar kleinschalige alternatieven.

'Financieel gezien zijn we voor 85 procent afhankelijk van de gemeente. In 2013 zijn we als regiobibliotheek - negen vestigingen in vijf gemeenten - 10 procent gekort, een bedrag van 350 duizend euro. We moesten daardoor 5 van de 23 arbeidsplaatsen inleveren en er zijn vestigingen gesloten in de hele regio. We hebben ons toen anders georganiseerd. Lezen blijft de basis, maar de focus ligt minder op informatie en meer op educatieve en sociale aspecten. Ook zetten we meer vrijwilligers in en werken we meer samen met bijvoorbeeld de volksuniversiteit en het streekarchief. Vaker dan voorheen maken we gebruik van sponsorgelden. Zo hebben we het niveau op peil kunnen houden.'

b Parkvilla Culturele cursussen (behalve muziek), filmhuis (arthouse), educatiecentrum (ook actief op scholen), theater Bereik: 55 duizend mensen

Amerika als voorbeeld

Willem van den Broek, directeur: 'Tien jaar geleden waren we nog voor 50 procent afhankelijk van de gemeente. Vijf, zes jaar geleden, toen de plannen voor het

Cultuurhuis ontstonden, zijn we flink gekort. We verloren eenderde van de gemeentelijke subsidie. Nu draaien we voor 85 procent op eigen kracht door inkomsten uit les gelden, recettes en lokale sponsors. Ik heb 105 vrijwilligers rondlopen en vijftig parttimers op de loonlijst. Het pand waarin we zitten, een voormalige meisjesschool uit 1914, heeft veel onderhoud nodig. Dat wordt grotendeels gedaan door vrijwilligers.

Ik heb een tijdje in de Amerika gewoond en zag daar hoe je kunt overleven met weinig of geen overheidssteun. We hebben een groot bereik - het filmhuis alleen al heeft 1.200 leden. Wat we nu aan subsidie krijgen, bedraagt maar 4 procent van de gemeentelijke cultuurbegroting. Dat geld is hard nodig. We geven een voorbeeld van cultureel ondernemerschap, maar mocht die subsidie worden afgeschaft, dan wordt ook deze culturele instelling afgeschaft.'

b Oratoriumkoor Aantal leden: 50

Fondsen zeggen nee

Leen Plug, voorzitter: 'Er zijn hier veel koren en muziekverenigingen - van oudsher cultuurdragers met een belangrijke sociale functie. In de cultuurvisie van de gemeente komt het woord vereniging helaas niet voor. Wij geven optredens in de hele regio, vooral met Pasen. Voor 2014 krijgen we voor het laatst een gemeentelijke bijdrage van 750 euro - daarvan kunnen we nog niet één solist betalen, maar nu moeten we zelfs dat bedrag missen.

Voorheen ontvingen we een bedrag uit het Schipholfonds - voor gemeenten die geluidsoverlast hadden. Door nieuwe regels valt Alphen daar nu buiten. Onze aanvragen bij het VSB-fonds en het Anjerfonds zijn dit jaar afgewezen. We werken normaal met het Randstedelijk Begeleidings Orkest. Dankzij provinciale subsidie aan het orkest betaalden wij per musicus een lagere prijs. Met

ingang van 2014 is daar een streep door gehaald. In 2016 bestaan we honderd jaar maar of we dat halen, weet ik niet. Orkesten moet je al twee jaar tevoren bespreken en de situatie is zorgelijk. Misschien moeten we de contributie verhogen.'

b Muziekvereniging Crescendo Harmonie, drumband, majorettes en blaaskapel Aantal leden: 75

Geen klagen

Esther Hinderks, secretaris: 'We zijn een luxe vereniging, want we kunnen alles betalen uit optredens en contributie. Die indexeren we, de leden betalen per kwartaal ongeveer 50 cent meer.

Behalve de nieuwe uniformen van vorig jaar dan. Die zijn gesponsord door lokale fondsen als de VSB, de Rabo en door vrienden. Onze begroting was in 2013 15 duizend euro. Crescendoleden die een muzikopleiding willen volgen, krijgen korting bij de muziekschool.

We hebben geen klagen. We zijn de grootste muziekvereniging hier en ik weet dat andere het moeilijker hebben.'

Het college van de gemeente Alphen aan den Rijn is in gesprek met de culturele instellingen over het coalitieakkoord. Daarna zal de gemeenteraad besluiten nemen.